

Een herfstinvasie in 1967 van Bladkoninkje (*Phylloscopus inornatus*) en Grote Pieper (*Anthus richardi*)

door

M. J. TEKKE

(Remarkable numbers of *Phylloscopus inornatus* and *Anthus richardi* in 1967)

Twee Siberische broedvogels, die een vrijwel gemeenschappelijk winterkwartier hebben, resp. Noord- en Midden-Siberië, Zuidoost- en Zuid-Azië, werden in 1967 zo veelvuldig waargenomen, dat het de moeite loont hiervan een overzicht te geven.

BLADKONINKJE — *Phylloscopus inornatus*.

De eerste waarneming van het Bladkoninkje voor Nederland dateert van 15 september 1861. In die tijd heette hij nog Grauwstuitboschzanger, een hele mond vol. Snouckaert van Schauburg heeft deze naam terecht vervangen door Bladkoninkje, zoals reeds in 1866 geopperd door Van Wickevoort Crommelin; de oude naam was niet alleen lelijk doch ook onjuist: de stuit van de soort is groen en niet grijs.

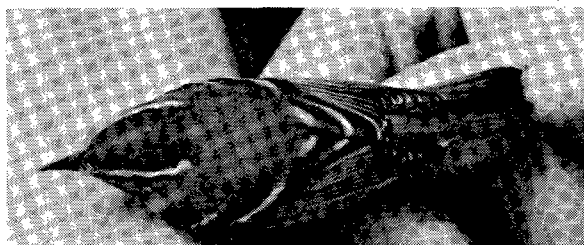


Foto R. RENSE

Fig. 1. Bladkoninkje (*Phylloscopus inornatus*). O. Flevoland, Knardijk, 19 oktober 1967.

Tot 1900 volgden nog drie waarnemingen, t.w. 12 april en 14 oktober 1878 en september 1893; totaal 2 vondsten en 2 waarnemingen. In „Avifauna van Nederland” werden 14 waarnemingen na 1900 verwerkt, t.w. 4 vondsten, 5 volledige en 5 onbevestigde waarnemingen; de verdeling van deze 14 gevallen is als volgt: juli 1; september 3; oktober 6; november 4. Bij het afsluiten van „Avifauna van Nederland” waren er derhalve 18 waarnemingen bekend. In de jaren daarna tot en met 1966 werden de volgende 16 gevallen bekend: 2 vondsten, 2 volledige waarnemingen, 5 onbevestigde waarnemingen, 5 onvolledige waarnemingen en 2 niet aanvaarde waarnemingen.

Indien wij de onvolledige en niet aanvaarde waarnemingen buiten beschouwing laten, brengt ons dit tot en met 1966 op een totaal van 27 waarnemingen. Van 1900 tot 1967 werd de soort niet ieder jaar waargenomen; slechts in 1924, 1930, 1938, 1951, 1952, 1956, 1958, 1962 en 1965 was dit het geval.

Het najaar 1967 leverde een record aantal van 35 waarnemingen op (7 vondsten, 7 volledige en 21 onbevestigde waarnemingen), verdeeld over: juli 1; september 9; oktober 22; november 2; december 1. De vroegste datum was 13 juli, de laatste 13 december (in de sneeuw!).

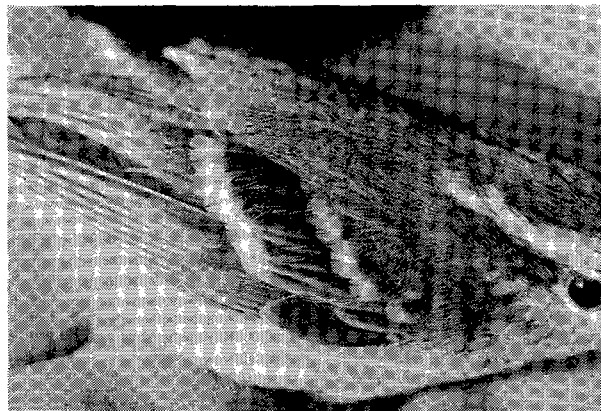


Foto R. RENSE

Fig. 2. Bladkoninkje (*Phylloscopus inornatus*). O. Flevoland, Knardijk, 19 oktober 1967.

De plaatsen van waarneming waren vooral gelegen langs de kust en op de wadden, doch ook elders: Rotterdam, Amsterdam (Flevopolder), Vianen, Den Haag en Oostelijk Flevoland.

Indien wij alle voor Nederland bekende waarnemingen samenvoegen, zien wij dat de soort sporadisch op de voorjaarsstrek verschijnt, doch hoofdzakelijk in de maanden september en vooral in oktober: april 3; mei 1; juli 2; augustus 4; september 15; oktober 35; november 8; december 1.

GROTE PIEPER — *Anthus richardi*.

De historie van de Grote Pieper in Nederland gaat terug tot oktober 1841. Tot 1900 volgden daarna nog 9 vondsten; met uitzondering van 1 meigeval vielen alle in de periode van september tot en met november.

In „Avifauna van Nederland” werden 6 vondsten en 16 waarnemingen verwerkt, wederom vallende in evengenoemde periode. Vier onbevestigde waarnemingen dateren uit maart, mei en juni. Uit de jaren 1960 t/m 1966 volgen dan 23 waarnemingen: april 3; mei 8; augustus 3; september 4; oktober 4; december 1. In „Avifauna van Nederland” staat: „zeer zeldzame gast in het najaar” en dit was voor mij aanleiding om de april- en mei- en ook de augustusgevallen nog eens nader te bekijken; de beschrijving was echter steeds van die aard, dat er geen aanleiding is om aan de juistheid te twijfelen.

Tot en met 1966 waren er 65 waarnemingen. Het jaar 1967 leverde 47 gevallen op, waarbij het gaat om niet minder dan 117 exemplaren, als volgt

verdeeld: september 24; oktober 18; november 5; de vroegste datum was 3 september, de laatste 12 november. Ook voor deze soort geldt dat de waarnemingen afkomstig zijn van de kust en de wadden en voorts Hierdense beek, Zaandam, O. Flevoland, Maasland, Venhuizen, Kampen, Zwartemeer en Knardijk.

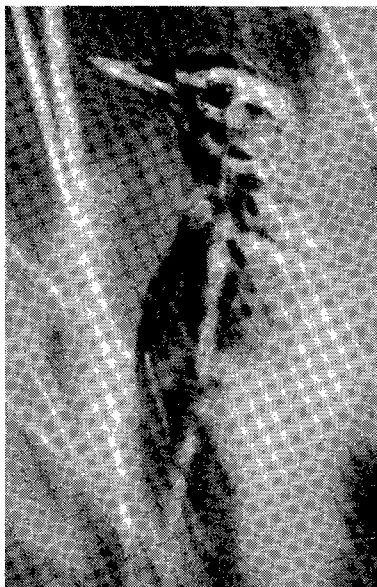


Foto P. MEETH

Fig. 3. Grote Pieper (*Anthus richardi*). Texel, 22 oktober 1966.

In Limosa 33 : 38 werd een juniwaarneming in 1958 onder voorbehoud gepubliceerd, omdat er slechts één meigeval bekend was en wij, noch de ons omringende landen, beschikten over voorjaarswaarnemingen. Hierin is kennelijk verandering gekomen: op 27 april 1968 werden 2 ex. waargenomen in de Wassenaarse duinen. In 1938 was er van deze soort een kleine invasie; in de periode van 18 tot 25 september trokken geregeld exemplaren langs de duinrand op Texel, doch niet meer dan 2 à 3 vogels bij elkaar. In 1967 werden meermalen 3 en 4 vogels tegelijk gezien en zelfs tweemaal 6 stuks tegelijk op 24 en 29 september.

WAARNEMINGEN IN 1967 IN BELGIË, DUITSLAND EN ENGELAND

BELGIË. Het Bladkoninkje werd in dat jaar een nieuwe soort voor België door 2 vangsten op één dag: 22 oktober. Verder zijn er geen gegevens.

Grote Pieper: 1967 leverde 6 waarnemingen op: 4 in oktober, 1 in november en 1 in december (de laatste twee gevallen en 2 oktobergevallen moeten nog beoordeeld worden).

DUITSLAND. H. Gätke schrijft in zijn boek „Vogelwarte Helgoland” over waarnemingen van beide soorten, gedaan op het eiland in het einde van de vorige eeuw, dat zij vooral in de herfst vallen. Van de Vogelwarte Helgoland ontving ik einde vorig jaar de volgende voorlopige opgaven over 1967. Bladkoninkje: Hallig, Hooze, Nordsee: dagenlang 5 ex. (geen datum). Helgoland 1 ex., eind september door verschillende waarnemers gezien. Kiel 1 ex. op 21 oktober. Op 2 oktober 1 ex. gevangen door het Rheinische Beringungstation „Schönholz”, Haan. Grote Pieper: van deze soort was er slechts één gegeven: 13 november Norderoog, Nordsee.

ENGELAND. Kenneth Williamson (Identification Guide Nr. 32) noemt het Bladkoninkje de meest regelmatige dwaalgast in W. Europa van alle Siberische soorten. Hij komt jaarlijks voor op Helgoland en Fair Isle, hoofdzakelijk in de laatste week van september en zelden in het voorjaar. Ook in 1967 was het aantal waarnemingen van beide soorten bijzonder hoog. Een voorlopig, doch onvolledig rapport meldt: eerste datum in Shetland 12 september, gevolgd in Yorkshire op de 13de en op Fair Isle op de 14de. Aankomsten, van Norfolk tot Shetland, werden genoteerd op de 16e en meer exemplaren werden later waargenomen, met hoogtepunten op 23, 24 en 27 september. In Ierland arriveerden 4 ex. op 5 oktober en weer 3 ex. op Fair Isle op de 6de. Langs de Ierse Zee waren er gegevens vanaf de 10de en 11de; meer waarnemingen kwamen van Fair Isle tot Lands End op de 20ste en 21ste met een hoogtepunt op de Scillies op de 24ste oktober.

Grote Pieper: eerste datum 13 september Skokholm, St. Agnes de 14de, Fair Isle de 15de en Spurn, Yorkshire de 17de. Andere hoogtepunten van 4—7, 22—23 en 28 oktober; er waren weinig gegevens na 12 november.

SUMMARY:

Remarkable numbers of Phylloscopus inornatus and Anthus richardi in 1967

In 1967 there have been a considerable number of records in the Netherlands of two Siberian species.

Yellow-browed Warbler (*Phylloscopus inornatus*): 35 records divided as follows: July 1 (13th); September 9 (arrival 21st); October 22; November 2; December 1 (not after 13th). Up to and including 1966 only 27 records were known.

Richard's Pipit (*Anthus richardi*): 47 records divided as follows: September 24 (arrival 3rd); October 18; November 5 (not after 12th). Up to and including 1966 only 65 records were known.
